

Na návšteve v PD Badín: Pricestuje repa aj k Banskej Bystrici?

Polnohospodári z Badína sa rozhodli pre neštandardný pokus – vzhľadom na nadmorskú výšku, v ktorej pôsobia a zaradenie pestovateľských plôch do kategórie H1 (najviac znevýhodnené oblasti) – vysiali na tamojšie polia cukrovú repu. Ak počasie dovoľí, tak ju na jeseň pozbierajú z oblastí, kde sa predtým ešte nikdy nepestovala.

badínske polia ešte v máji nevykazovali taký deficit vlahy ako dnes

„Je to taký náš pokus a uvidíme, ako vyjde,“ stručne, no odvážne zhodnotil ešte počas mája zámer pestovať túto náročnú plodinu predseda Polnohospodárskeho družstva Badín v okrese Banská Bystrica Mojmír Haško. Hoci začiatkom mája vyzerali porasty repy sľubne, miestni poľnohospodári boli v hodnotení veľmi opatrní. Dnes, po vlne júnových extrémnych horúčav, sa karta obrátila.

„Sejba cukrovej repy sa podarila a jej nástup bol dobrý. Žiaľ, teraz sme mali, a nielen tu, veľmi suché obdobie, ktoré môže mať až fatálny dopad na porasty cukrovej repy. Keďže cukrová repa potrebuje mať dostatok vody pri tvorbe bulvy, je to rozhodujúci faktor úspechu alebo neúspechu jej pestovania v náročných horských oblastiach. Pustili sme sa do toho aj preto, že tu už roky vnímame teplotné posuny, zmeny klímy, i keď tie súvisia aj s nerovnomerným prísunom zrážok. Ak nezaprší v krátkom čase v našom regióne, tak pestovanie cukrovej repy bude pokusom, ktorý pre nás nevyšiel,“ pragmaticky zhodnotil očakávania badínsky predseda, napravil si rukou slamený klobúk pred páliacim poludňajším slnkom a pozval nás s fotoaparátom v ruke na prehliadku rozmanitého chotára.

Tretinu územia sužuje extrémne suchô

Otázka prísunu zrážok je naliehavá v rámci celého Slovenska. Podľa pôdneho sucha, ktoré spracováva Slovenský hydrometeorologický ústav, bola začiatkom júla miera intenzity sucha v celom

pôdnom profile na úrovni extrémneho sucha až na 55% nášho územia. Najhoršia situácia je na veľkej časti východného Slovenska a miestami aj na strednom Slovensku.

Vývoj počasia sa odráža aj na vývoji porastov v katastri obce Badín, kde tamojšie družstvo pôsobí. V chotári na 760 ha verifikovanej poľnohospodárskej plochy, z ktorej je 500 ha orná pôda a zvyšok trvalé trávne porasty, pestujú okrem cukrovej repy aj tradičné plodiny ako sú obilniny, repka olejná, krmoviny, kukurica na siláž, kukurica na zrnó, lucernové porasty. Produkcia krmív je preto prirodzene previazaná s ďalšou nosnou komoditou – výrobou surového kravského mlieka.

Badínčania chovajú 420 kusov hovädzieho dobytku, z toho je 220 kusov dojnych kráv. Podnik má priemernú úžitkovosť 9tisíc kg mlieka na dojniciu. „Zvieratá chováme v starých priestoroch ešte zo 70. rokov minulého storočia. Žiaľ, ako to už býva, nemáme zvyšné financie navyše na to, aby sme zmodernizovali celý areál. Vysoká finančná náročnosť takejto investície nás núti robiť aspoň nevyhnutné opravy na budovách, aby sme zabezpečili zvieratám dostatočný komfort aj v horúcich letných dňoch,“ doplná Mojmír Haško a počas diskusie o modernizovaní výroby. Po občerstvení

vlastnými mliečnymi výrobkami, ovčím syrom a žinčicou, ktorá počas náročného horúceho dňa chutila obzvlášť lahodne, pokračujeme v prehliadke areálu.

Mojmír Haško, predseda PD Badín

Keď história rozpráva

Budovy, v ktorých chovajú zvieratá, striedajú prázdne priestory, ktoré boli pred desiatkami rokov súčasťou prosperujúceho JRD Badín. V časech jeho najväčšej slávy /vzniklo v 50.-tych rokoch 20. storočia/ chovalo okrem hovädzieho dobytku aj ošípané, hydinu, kone, pestovalo mrkvu. Krutým symbolom desiatky rokov nie správne nastavených podpôr štátu sú bývalé sklady na zemiaky. Vlastnú úrodu zemiakov vytlačila v obchodoch lacná dovezená konkurencia a tak bolo len otázkou času, kedy ju aj v blízkosti Banskej Bystrice prestanú pestovať. V skladoch družstva tak namiesto zemiakov je dnes zaparkovaný aspoň traktor a namiesto kotkodákania sliepok si tu aspoň veselo štebocú nálety robia lastovičky.

Vojenský priestor zveri nevadí

Dnes okrem spomínaných tradičných plodín a hovädzieho dobytku sa živočíšnej výrobe – chovu oviec a kôz - venujú v oblasti Kejdy nad Badínom. Z družstva sa na Kejdú dostávame autom kľukatou horskou cestou, ktorej dominujú pútavé vrchy a nádherné výhľady do doliny.

Kejda nad Badínom

„Chováme tam 170 kusov zvierat. Ide o uznaný rozmnožovací chov plemena zušľachtená valaška a hnedá koza krátkosrstá. Využívame ich na spásanie trvalých trávnych porastov, ktoré sa nedajú obhospodarovať žiadnou dostupnou technikou. Sekundárny efekt máme z predaja mäsových jahniat a kozliat, ktoré dodávame na slovenský bitúnok. Po spracovaní mäso putuje to na slovenský trh. A áno, pravidelne sa strachujeme, či nám tieto zvieratá nestrhne vlk alebo medveď“, automaticky dopĺňa našu nevypovedanú otázku o riziku útoku premnožených medveďov pri pohľade na okolo stojace Kremnické vrchy a kopce Podpoľania. Aj v čase našej návštevy médiá intenzívne písali o čerstvom útoku medveďa na človeka. Manželský pár, ktorý žije na samote na Kejde a denne sa tam stará o stádo oviec a kôz, je príkladom odhodlania zabezpečiť hospodársku produkciu aj v náročných horských oblastiach v tesnom susedstve s veľkými šelmami.

Polnohospodárske družstvo Badín je jedným z najchránenejších poľnohospodárskych podnikov na Slovensku. Myslíme to aj obrazne a aj doslovne, keďže z badínskych polí je len „čo by kameňom dohodil“ k sliačskemu letisku, ktorého dominantou je už niekoľko mesiacov obranný systém Patriot. Úzkosť zvyšujúce pohľady na strategické územie tesne vedľa badínskych polí s kukuricou na siláž a repou, ponad ktoré v čase našej návštevy prelietali s ohlušujúcim rachotom vojenské stíhačky, prerušuje predseda Mojmir Haško rozhovorom o premnoženej poľovnej zveri, ktorá si aj v blízkosti vojenského miesta veselo preskakuje elektrické oplôtky a s chuťou požiera rastúce porasty miestnych poľnohospodárskych plodín. Škody rátajú v stovkách tisícok eur. Len za rok 2021 sa škody poľovnou zverou vyšplhali na 30-tisíc eur a premnožená zver poškodila plodiny na 150 ha.

PD Badín však do strát započítalo aj škody na už zakonzervovanom krmive, ktoré skladuje priamo vo svojich priestoroch hospodárskeho dvora. Zvykli si tam totiž chodiť hladné diviaky, ktoré nielenže zničia ochranný obal a vyžerú hmotu, ale aj pravidelne nad ráno ohrozujú prichádzajúcich zamestnancov. Pripomína to začarovaný kruh, z ktorého zatiaľ, pokiaľ nie je prijatý zákon o poľovníctve, niet úniku.

Divkami poškodené krmivo priamo na hospodárskom dvore

Potreba prijať správne nastavený zákon o poľovníctve je len jedným z riešení veľkého množstva problémov, s ktorými každoročne bojujú nielen badínski poľnohospodári.

„To, že sa v posledných dvoch rokoch začalo pracovať na podpore agropotravinárstva je správne. No stále pred nami tlačíme kvantum výrazných problémov za ostatných 30 rokov, kedy sa s podporou nedialo takmer nič a to sa dnes veľmi odráža na vývoji v poľnohospodárskej prvovýrobe. Treba nájsť maximum finančných zdrojov pre tých, ktorí ešte v tejto náročnej dobe chcú fungovať,“ dodáva Mojmír Haško pri pohľade na zničené balíky krmiva. Predstavu nepríjemnej situácie, ktorú už pravidelne zažívajú tamojší poľnohospodári pri strete so zverou, umocňuje aj náhly prelet obrovského vojenského lietadla v blízkosti družstva. Predseda Haško sa len pousmeje a dodá: *„Na prítomnosť vojenského letiska sme si už zvykli, no zážitky s hladnou a niekedy aj zúrivou poľovnou zverou si len tak ľahko nezvykneme“.*

vojenské lietadlo v blízkosti badínskych hospodárskych budov

Predseda má v hlave smelé plány, ktoré sa nezačínajú len pri pokuse pestovať cukrovú repu. V prípade motivačne nastavených pravidiel a správnej a včasnej pomoci štátu chcú Badínčania podnik modernizovať a ešte viac sa zamerať na produkciu lokálnych zdravých potravín s príchutou Podpoľania a Kremnických vrchov.